

Nemes Magdolna:

***Korai idegennyelv-oktatás – a DE GyFK
válasza a társadalmi és szakmai
kihívásokra***

Absztrakt

A felsőoktatás egyik legfontosabb célja, hogy olyan végzettséget adjon hallgatóinak, amellyel végzés után a munkaerő-piacon jó esélyekkel indulnak. A Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kara a 2010/11-es tanévben azzal a céllal indította el a Korai idegen nyelv programot, hogy segítsen hallgatói alkalmasak legyenek angol nyelvű foglalkozások vezetésére.

A kutatás a képzés három évét tekinti át, és a program minden szakaszát lefedi (N = 55). Kutatási kérdéseink széles spektrumon mozognak: a belépő hallgatók motivációjától kezdve a résztvevő hallgatók gyakorlati tapasztalatain keresztül a már végzett hallgatók munkaerő-piaci helyzetével bezárólag. A már végzett hallgatókat kérdőíves módszerrel vizsgáltuk, a jelenlegi hallgatók esetén ez kiegészült interjúkkal is.

A nyelvtanulás iránti érdeklődés mindig összefüggésben van az utazásra, más kultúrák megismerésére való hajlandósággal, ezt, esetünkben, a célnyelvi országokban (Nagy-Britannia, Egyesült Államok) töltött hónapok igazolják. A kérdéseinkre válaszoló végzett hallgatók nem ezzel a végzettséggel helyezkedtek el, de mindenképp

előnyként tekintenek rá. A program jelenlegi hallgatói a gyakorlati képzés erősítését szorgalmazzák.

Kulcsszavak: *óvópedagógus, korai idegennyelv-oktatás, innováció*

Abstract

Teaching English at Early Age – response of the Faculty of Child and Adult Education of the University of Debrecen to social and professional challenges

One goal of higher education is to provide its students a qualification that gives them a good chance in the job market. In 2010 the Faculty of Child and Adult Education of the University of Debrecen launched its Early English Learning programme to train its students to be able to play with children/ in English or teach English in nursery schools. The present research covers three years of the programme, surveying every stage of it (N = 55). Our research questions include a wide range of topics: from the motivation of incoming students, through the experience of students taking part in the programme, to the situation of graduates in the job market. We decided to use a questionnaire in the case of graduate students and we also made interviews with undergraduates.

The interest in learning languages is usually connected to willingness to travel and getting to know other countries, which is shown by the months spent in target language countries (e.g. United Kingdom, United States of America).

Graduate students did not find a job simply as a result of this qualification although they consider it an advantage. The undergraduates taking part in the programme recommend more practical training.

Keywords: *early childhood educator, early language teaching, innovations*

A korai nyelvelsajátítás társadalmi szükségessége napjainkban

Hazánkban az idegen nyelv ismeretének jelentősége a rendszerváltás következtében elinduló változások hatására növekedni kezdett, majd az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal robbanásszerűen megerősödött. Ha azt kérdezzük, hogy miért jó idegen nyelven beszélni, akkor általában a következő válaszokat hallhatjuk: „Manapság nyelvtudás nélkül nem lehet elhelyezkedni.” „Más kultúrák megismerésére ad lehetőséget.” „Utazások során nagyon hasznos.” „Aki idegen nyelvet tanul, jobban megismeri saját anyanyelvét is.” stb.

Az elmúlt néhány évtizedben tanúi lehettünk a nemzeti határok virtuálissá válásának. A külföldi nyaralások, és a hosszabb-rövidebb ideig tartó külföldi munkavállalások miatt, egyre több gyermek is találkozik az idegen nyelv ismeretének szükségességével (Kovács 2009).

A nyelvtanulás elterjedését jelentős mértékben elősegíti a nyelvi globalizáció is. Az angol központi szerepet tölt be Európában és világméretben egyaránt, az Európai Unió leggyakrabban használt nyelve is az angol. Az angolt a 21. században többen beszélik idegen nyelvként, mint

anyanyelvként, így ez lett korunk közvetítőnyelve, ún. *lingua franca* szerepet tölt be.

Nem véletlen tehát, hogy a mai szülők nagy része fontosnak véli, hogy gyermeke idegen nyelvi ismeretekre tegyen szert. Magyarországon számos nyelviskola működik, ahol már csecsemőkortól várják a nyelvtanulókat, akik akár a nyelvvizsga megszerzéséig vagy az emelt szintű érettségiig az iskola diákjai lehetnek. Az idegen nyelvű filmek, tévécsatornák, a zenei világ és az internet térhódítása is magával hozza az idegen nyelvek, elsősorban az angol ismeretét.

Az idegen nyelv ismeretének fontosságát Európai Unió vezetői korán felismerték, és különböző programokat dolgoztak ki annak érdekében, hogy a nemzetek közötti kommunikáció érdekében javítsák az állampolgáraik nyelvi kompetenciáját. Az Európai Unióhoz való csatlakozással (2004) Magyarország is részesült különböző programok által nyújtott támogatásban, mint például a PHARE, a TEMPUS, a Leonardo és a Socrates, mely programok különböző formákban segítették a nyelvoktatást. A nyelvtanároknak szóló, nyelvi szintjüket fejlesztő nyelvtanfolyamok, a hallgatói és oktatói csereprogramok a szaknyelvoktatás fejlesztése, az eszközbeszerzés támogatása, mind-mind azt a célt szolgálták, hogy elősegítsék a nyelvtanulást.

2002-ben az Európa Tanács barcelonai ülésén azt az irányelvet fogalmazta meg, hogy az unió államaiban legalább két idegen nyelvet oktassanak iskolai keretek között, egészen fiatal kortól kezdve (Európai Bizottság). A Közös Európai Keretrendszerben a B2 (középfokú) szintű nyelvtudást jelölték ki célként. Ez a szint megfelelő alapot

nyújt az idegen nyelvi kommunikációhoz, a beszélő képes társalgási szinten használni a célnyelvet.

Az idegen nyelvi kommunikáció az Európai Unióban kulcskompetenciaként van jelen. Az Unió alapdokumentumaiban megjelenik a korai nyelvtanulás fontossága, valamint az élethosszig tartó nyelvtanulás kiemelt szerepe is (Candelier 2008).

Az Unió 2009-ben Piccolingo néven kampányt indított a korai nyelvtanulás népszerűsítésére. E kampány keretében kulturális intézmények, szakemberek, magánóvodák tevékenykednek annak érdekében, hogy minél több kisgyermekes családot ismertessenek meg a korai idegennyelv-tanulás előnyeivel. Amíg a gyerekek egy rövidített nyelvórán vesznek részt, a felnőtt érdeklődők kérdéseikre választ kapva beszélgethetnek a korai nyelvoktatásban jártas szakemberekkel (European Union National Institutes For Culture).

Az Európai Unióhoz való csatlakozással országunk tagjává vált egy színes, multikulturális etnikai és nyelvi közösségnek, azonban hazánkra még mindig az egynyelvűség jellemző. Felmérések szerint országunk el van maradva az európai szinttől, a lakosság 70%-a csak magyarul beszél (Józsa – Nikolov 2005). Bár a felsőoktatásban a diploma megszerzéséhez kötelező legalább egy nyelvvizsga megléte, mégis a 2009-ben végzettek egynegyede nem kaphatta meg az oklevelét a nyelvvizsga hiánya miatt (KSH 2010).

Az *európaiak és nyelveik* című Eurobarométer felmérés keretében 2012 tavaszán közel 27.000 embert kérdeztek meg. A felmérésben mind a 27 tagállam részt vett, a válaszadók különböző társadalmi és demográfiai csoportból kerültek ki.

A felmérés szerint az európaiak rendkívül kedvezően viszonyulnak a többnyelvűséghez: csaknem minden európai (98%) úgy véli, hogy az idegennyelv-tudás hasznos gyermekeik jövője szempontjából; 88%-uk úgy véli, saját maguk számára is hasznos. A válaszadók több mint fele (61%) a külföldi munkavégzés lehetőségét emelte ki, majd ezt követi (53%) a munkahelyen történő, a munkával kapcsolatos nyelvhasználat. A válaszadók közel fele (46%) a külföldön való tanulás miatt tekinti fontosnak az idegen nyelv ismeretét, valamint a külföldi nyaralás közbeni nyelvhasználatot említi (47%).

A válaszadók közel háromnegyede (72%) egyetért azzal az uniós célkitűzéssel, hogy mindenki tanuljon meg legalább két idegen nyelvet; a 77%-uk úgy látja, hogy a nyelvi készségek fejlesztését szakpolitikai prioritásként kellene kezelni.

Az európaiak kétharmada (67%) az angolt tartja a saját maga számára leghasznosabb két idegen nyelv egyikének. A leggyakrabban hasznosként említett egyéb nyelvek továbbá a német (a megkérdezettek 17%-a szerint), a francia (16%), a spanyol (14%) és a kínai (6%).

A második nyelv elsajátításának legnagyobb akadályja a válaszadók többsége szerint a motiváció hiánya (34%). Ezt követi az idő hiánya (28%), valamint az, hogy a nyelvtanulás túl sokba kerül (25%). Igen magas azoknak az aránya, akik úgy gondolják, hogy nyelvtanulásukat a nyelvérzék hiánya hátráltatja (19%). Az idegen nyelvet legtöbbször iskolai nyelvórák keretében sajátították le, és ezt tekintik egyben a leghatékonyabb módszernek. A válaszadók szerint nagy a valószínűsége, hogy ingyenes nyelvórák esetén nagyobb arányban tanulnának idegen nyelven vagy fejlesztenék készségeiket (Európai Bizottság)

A 2005-ös felméréshez képest Magyarországon 35%-ra nőtt (-7% ponttal csökkent) azok száma, akik egy idegen nyelvet beszélnek. A két idegen nyelven beszélők aránya is valamelyest javult (13%). Hazánkban még mindig nagyon valószínű, hogy egy véletlenszerűen megkérdezett válaszadó nem beszél idegen nyelvet (65 %). Még mindig időszerű Haugen 1987-ben tett azon kijelentése, melyet a *Bábel áldásai* című könyvében ír: „De csak egyszer találjuk magunkat egy olyan országban, mondjuk Magyarországon, ahol minden jel abrakadabrának tűnik, és az emberek megvonják a vállukat, ha azon erőlködünk, hogy kommunikáljunk velük.” (idézi Navracsics 2004: 9).

A magyar lakosság nyelvismeretének javítása érdekében az Oktatási Minisztérium is jelentős intézkedéseket hozott, például 2004-ben a középiskolákban elindultak a nyelvi előkészítő osztályok (NyEK), ahol a diákok a 9. osztályban heti 14 nyelvórán vesznek részt. Ezt követően kezdik el tényleges középiskolai tanulmányaikat, így a 13. év végén tesznek érettségi vizsgát.

Az 1980-as években jöttek létre hazánkban a két tanítási nyelvű általános és középiskolák. A két tanítási nyelvű iskolák fő célja az idegen nyelvek magas szintű elsajátításának segítése. Ennek érdekében a tanulók külön foglalkozásokon vesznek részt, az iskolákban anyanyelvi tanár is oktat. Az iskolák diákjaikat nyelvvizsgára is felkészítik, az érettségizők nemzetköz érettségivel vagy emelt szintű érettségivel zárják középiskolai tanulmányaikat.

2012-től kezdődően elsősorban felnőttek nyelvtanulását segítik a „TÁMOP 2.1.2. Idegen nyelvi és informatikai kompetenciák fejlesztése” című kiemelt projektek. A hallgatók a tanfolyami díjra 95-98%-os támogatást kapnak,

így szinte ingyenesen vehetnek részt nyelvórákon. A résztvevők tanulhatnak orosz, angol, német spanyol vagy olasz nyelvet is. A tanfolyamokra bárki jelentkezhet, aki elmúlt 18 éves, nincs nappali tagozatos államilag finanszírozott középiskolai és felsőoktatási hallgatói jogviszonya, valamint nem vesz igénybe más, azonos témájú európai uniós képzési támogatást. Az a személy, aki megfelel a részvételi feltételeknek, maximum bruttó 90.000 Ft képzési keretösszeg felhasználására válik jogosulttá (Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal Munkaerő-piaci Kulcskompetenciák Projektirodája).

2. Angol nyelv az óvodában

Az angol nyelvoktatás az óvodáskorú gyerekek természetes képességeire épít. Alapja a játékos foglalkozás, amely dalokból, zenéből, játékból, valamint speciális tevékenységekből áll. A közös tevékenységen van a hangsúly, ahol a gyermek pozitív megerősítést kap, és az önbecsülés építésén keresztül teszi lehetővé, hogy a nyelvelsajátítás és a tanulási folyamat ne legyen teljesítményorientált. Egy olyan szituációt teremt, amely anyanyelvi közeghez hasonlít, így lehetősége van a gyermeknek, hogy az angol legyen a második nyelve. Figyelembe veszik a gyermek igényeit, és a számukra legmegfelelőbb módon próbálják átadni nekik az angol nyelvet (Kormos 2009).

Az ország több felsőoktatási intézményében működik *Angol nyelv az óvodában* specializáció. A képzés során olyan hallgatók hagyják el az intézményeket, akik óvodai keretek között korai idegennyelv-fejlesztésre (Koloszár 2010: 75)

A legutóbbi kormányzati nyelvoktatási stratégiában arról olvashatunk, hogy a kormány az óvodákban a jelenlegi gyakorlatot nem látja indokoltnak megváltoztatni, ott állami támogatásra továbbra sincs lehetőség (Oktatási Minisztérium 2004).

Az óvodai nyelvoktatás iránt azonban van igény, több esetben a szülők kérik az óvodai angol foglalkozások megszervezését. Magyarországon is sok óvodában külön angol tevékenység keretén belül az óvodások önfeledten játszhatnak, megismerkedhetnek az angol nyelv alapjaival. Debrecenben negyvenhat óvoda működik, és huszonöt óvodában (54 %) jelenleg is folynak angol nyelvi foglalkozások (Muszka 2012: 12).

A korai kezdés erősen megosztja a közvéleményt. A gyerekkorban elkezdett nyelvtanulás fejleszti a gyermek nyelvi analízáló képességét, amely később fontos lesz az írásnál, olvasásnál, továbbá a metalingvisztikai fejlődés felgyorsulását eredményezi. A gyerekek intellektuális képességei, az artikuláció élvezete pozitívan fogja befolyásolni az angol nyelvelsajátítás sikerét (M. Batári Ilona 2008). „Az óvodás korban elkezdett idegennyelvtanulás lényeges faktora a gyermek intellektuális fejlesztésének. Pozitívan befolyásolja a tudatos figyelem alakulását, a logikus gondolkodás fejlődését. Támogathatja és elősegítheti továbbá az anyanyelvi beszédnevelést” (Bauer 2000:111).

A játékba bújtatott nyelvoktatás azért is fontos, mivel holisztikus hatású, azaz egyszerre több fejlesztési területre is kihat, így az értelmi, érzelmi, társas és nyelvi területre is. Az óvodás korú gyermek fő tevékenysége a játék, így ezek a foglalkozások mindig játékba, értelmes, a gyermek korának megfelelő tevékenységbe ágyazottan jelennek meg. A

gyermeki tanulás csekély mértékben alapul a verbalitáson, az értelemteremtést inkább a mozgás, cselekvés, az érzékszervekkel való befogadás, a szituációkból való értelmezés szolgálja. Azok a tevékenységek, amelyek angolul folynak, komoly szókincset juttatnak a gyermekhez, a mozdulatai pedig elárulják, hogy megértette-e azokat. Korának megfelelően kap a gyermek nyelvi inputokat az ének, zene, ritmikus mozgás, tánc, mesemondás segítségével. Élményt okoz neki a rím, a ritmikus mozgás. A gyermek a háttértudására támaszkodhat a mesehallgatás során, mert a mesék struktúrája nyelvtől független. Az óvodai pedagógiai program egyes részei különösen alkalmasak az idegen nyelven való felhasználásra, mert a gyermek a tatalomra, az üzenetre figyel, nem a nyelvi formára (Kovács 2009). A gyermekeknek olyan programra van szükségük, ami valós élethelyzetre épül, a saját környezetükben valósul meg, és aminek az alapja a kommunikáció, a beszéd.

3. Angol nyelv az óvodában – a korai idegennyelv-oktatás speciális modul a Debreceni Egyetem Gyermekevelési és Felnőttképzési Karán

A képzés célja a szakképzett óvónőtől elvárható ismeretek, magatartásformák (attitűdök) és képességek elsajátítása, amely által képes lesz az óvodai alap- és idegen nyelvű szakmai feladatok eredményes elvégzésének összességére. Sokféle gyerekangol program létezik, a legtöbb kiadónak is van speciális, óvodás korosztály számára írt tananyaga. A

képzés során ezeket megismerik a hallgatók, hogy a későbbiekben a legmegfelelőbbet tudják választani. A diákjaink megismerkednek a gyerekangol tananyagok és a tanári kézikönyvek használatával és legfontosabb szófordulataival egyaránt.

A magyarországi munkaerőpiacon a képzésben végzettek nagyobb eséllyel helyezkedhetnek el, hiszen egyre több óvodában és családi napköziben van angol nyelvi foglalkozás. A végzettséggel nyelviskolákban és külföldön is előnnyel indulnak az állásinterjúkon.

A középfokú C típusú nyelvvizsga nem feltétele a specializációba való bekerülésnek, de a képzés végére a hallgatónak rendelkeznie kell vele. A diplomaszerezéshez egyébként is szükséges a nyelvvizsga, ezáltal a speciális program angolórái a vizsgára készülőknek is hasznukra válnak.

A specializáció első félévében a hallgatók felkészítése nyelvtani, fonetikai és társalgási alapozással kezdődik. Megismerkednek azzal a szókinccsel, ami a mesék, gyermekdalok és mondókák sajátja. *A Játékos angol nyelvi foglalkozások 1-4.* órák kertében a gyermekeket érdeklő szókinccs áttekintésére kerül sor (közlekedési eszközök, színek, növények, állatok, formák, ételek, testünk stb.). A gyermeki szókinccset a kiejthetőség, a hasznosság és az érthetőség együttes figyelembevétel alapján alakítjuk ki (Jarovinszkij 1995: 91). Ezt követően számos mondóka, vers és mese feldolgozási lehetőségével ismerkednek meg (játékok, dramatizálás). A félévek során a hallgatók az angol nyelvi foglalkozásokhoz szükséges játékokat is készítének (pl. dominó, memóriajáték, társasjátékok).

A képzés során a hallgatók hallanak az interkulturális nevelésről, elsajátítanak a kétnyelvűséggel összefüggő

elméleti és gyakorlati ismereteket, megismerkednek a kétnyelvű óvodai csoportok életével.

A képzés második részében a hallgatók csoportos hospitálás keretében vesznek részt a gyakorló óvodában tartott angol nyelvi foglalkozásokon. Ezt követően tantermi keretek között, mikrotanítás formájában angol foglalkozást tartanak, majd azt elemzik. Az utolsó félévben a gyakorló óvodában vezetnek angol foglalkozást a gyerekeknek. Az óvodapedagógussal szemben elvárás, hogy a kétnyelvű programok heti témáinál legyen figyelemmel a gyermekek életkori sajátosságaira, alapozza meg a gyermekek angol nyelvhez fűződő pozitív viszonyát.

A hallgatók a képzés folyamán ösztöndíjjal egy-egy félévig külföldi egyetemeken tanulhatnak (Tallin, Krakkó, Plymouth). A főiskolai éveket jól kiegészíti amerikai gyerektáborban végzett munka vagy hosszabb idejű külföldi tartózkodás, illetve munkavállalás.

A négy szemeszterre elosztott képzési terv alkalmas arra, hogy a főiskolai óvodapedagógia szakos hallgatók munkájuk sikeres elvégzéséhez elengedhetetlen elméleti és gyakorlati ismereteket sajátítsanak el. A négy féléves speciális program sikeres teljesítése a diplomához tartozó betétlapban kerül rögzítésre.

4. A kutatás módszerei, az adatgyűjtés lehetőségei

A korai nyelvoktatás – miként a kérdéskör bemutatásából is látszik – sok szempontból vizsgált jelenségnek számít. Hiányoznak azonban ezen a területen az olyan magyar

kutatások, melyek a felsőoktatás legújabb fejleményeivel, a társadalmi igényekre adott válaszaival is számot vetnének. A korai idegennyelv-oktatás témakörén belül elsősorban olyan munkák hiánya érződik, amely a korai nyelvoktatás módszertanát tárgyalja, valamint segítséget nyújt a gyakorló óvodapedagógusok mindennapi feladataihoz. Az óvodai nyelvoktatás épp ezért nagyon sokféle, nem beszélhetünk egységes alapelvekről, tananyagokról. Az óvodák egy része saját feladatlapjait használja, míg mások nemzetközi tananyagokat vesznek át (ehhez lásd Doron 2010).

A nagyszámú számú újabb kutatás elsősorban a korai nyelvoktatás előnyeire illetve hátrányaira koncentrál (például Tompainé 2004, Varga M 2008). Számos munka született az anyanyelv-elsajátítás és az idegennyelv-tanulás azonosságairól és eltéréseiről (pl. Budai 2010).

A korai nyelvoktatással foglalkozó vizsgálatok egy része csak a nyelvoktatás egy-egy szeletét vizsgálja, mint például a szabadkai (Gábrity 2009) vagy a nagykőrösi (Utasi 2004) óvodai program tapasztalatainak bemutatása. Az óvodai nyelvoktatás kapcsán logopédusok is hallatják a hangjukat.

A felsőoktatás egyik legfontosabb célja, hogy olyan végzettséget adjon hallgatóinak, amellyel végzés után a munkaerő-piacon jó esélyekkel indulnak. A Debreceni Egyetem Gyermekeknevelési és Felnőttképzési Kara a 2010/11-es tanévben azzal a céllal indította el a *Korai idegen nyelv* programot, hogy segítsen hallgatóinak ebben.

Munkám során arra törekedtem tehát, hogy empirikus felmérésem eredményeire építve rajzoljak képet a képzésre jelentkező hallgatók társadalmilag tipizálható viszonylatairól, érdeklődéséről és tapasztalatairól.

A kutatás a képzés három évét tekinti át, és a program minden szakaszát lefedi (N = 55). Kutatási kérdéseink széles spektrumon mozognak: a belépő hallgatók motivációjától kezdve a résztvevő hallgatók gyakorlati tapasztalatain keresztül a már végzett hallgatók munkaerőpiaci helyzetével bezárólag. A kutatás kvantitatív bázisát a kérdőíves gyűjtés teremtette meg, amely az egyik leggyakoribb adatgyűjtés módnak számít a társadalomtudományokban. A már végzett hallgatókat kérdőíves módszerrel vizsgáltuk, a jelenlegi hallgatók esetén ez kiegészült interjúkkal is.

A felmérésben használt kérdőív hét részre osztható. Az első rész a megkérdezettek általános adataira vonatkozik (nem, lakhely, kor, családi állapot). A második rész a nyelvtudásra és a nyelvvizsgákra vonatkozik. A harmadik rész az iskolai végzettséget vizsgálja, a negyedik pedig a külföldi tartózkodás, tanulás, munkavállalás kapcsán vizsgálódik. A kérdéssor negyedik része a képzés tartalmi elemeire vonatkozik, és kitér hallgatók javaslataira (a képzés bővítése, megújítása érdekében)

A Korai idegennyelv-oktatás képzési program indulásakor, 2010 őszén 9 másodéves (az 53 fős évfolyam 16 százaléka) és 5 elsőéves hallgató (az 55 fős évfolyam 10 százaléka) kapcsolódott be a munkába. Erre azért volt lehetőség, mert a négy félévre tervezett képzést a felsőbb évfolyam hallgatói is teljesíthetik a főiskolai évek (6 félév) alatt. 2011-ben 16-an jelentkeztek, ez a 63 fős évfolyam 25,3%-a. 2012 őszén a nappali tagozatosok negyede (14 fő az 53-ból) vállalta a programmal járó többletterheket. Ebben az évben elsőként arra is volt lehetőség, hogy a levelező tagozatos hallgatók is bekapcsolódjanak. Közülük 9-en jelentkeztek

(41 fős évfolyam 21 %-a). A hallgató létszám alakulását az első ábra szemlélteti.

1. ábra: Korai idegennyelv-program hallgatói

ÉV	2010	2010	2011	2012 N	2012 L
a program hallgatói (fő)	5	9	16	14	9
teljes hallgatói létszám (fő)	55	53	63	53	41
a programban résztvevő hallgatók aránya	10 %	16 %	25 %	26 %	21 %

A kutatás eredményei

A felmérésben 29 óvopedagógus hallgató és 2 volt hallgató vett részt. Az elmúlt három év alatt egy drop-out hallgató volt, aki a roma szakkollégiumban vállalt kötelezettségei miatt lépett ki. A programban eddig 53 hallgató vett részt, így a válaszadási arány 56, %.

Az életkori jellemzőket tekintve a válaszadók 19 és 29 közötti személyek, nappali vagy levelező tagozatos hallgatók.

A válaszadók közül 30 nő és egy férfi.

A településtípusokat tekintve három kategóriát különböztettem meg: a falut, a várost és a nagyvárost. Nagyvárosnak tekintettem a megyei jogú városokat, illetve a fővárost. A válaszadók fele nagyvárosból érkezett (Debrecen és Nyíregyháza), nyolcan városból jöttek (pl. Hajdúszoboszló, Püspökladány). A falvakon belül megszoktak különböztetni még 5000 lakos alatti és 5000 lakos fölötti településeket, mivel a lakosságszám hatással lehet a mobilitásra, nyelvtanulási motivációkra is. A kutatásban azonban ezt a szempontot nem vettem figyelembe. A válaszadóim közül hatan kisebb településről származnak (6 fő; pl. Géberjén, Tiszaroff).

A vizsgált korosztályban az iskolai végzettséget is értékeltem. A kérdéseinkre válaszoló hallgatók közül 4 (13 %) másoddiplomás, a többség az első BA diplomájára készül.

A családi állapot tekintetében a négy kategóriát az egyedülálló, a házas/élettársa van, elvált és özvegy jelentették. A válaszolók többsége egyedülálló (26 fő, 86 %), 4 házas vagy élettársával él (13%). A válaszadók között elvált és özvegy nem volt.

A kutatás során a hallgatók nyelvismeretét is vizsgáltuk. A válaszoló hallgatók közül egynek van angoltól felsőfokú, kettőnek alacsonyabb fokú nyelvvizsgálata. A hallgatók 90 százaléka középfokú nyelvvizsgálattal kapcsolódott a programba. Ahogy a korábbiakban mondtuk, a középfokú nyelvvizgabizonyítvány nem feltétele a képzésben való részvételnek, ám a diplomához elengedhetetlen.

A hallgatók közül többen rendelkeznek német alacsonyabb fokú (5 fő, 16 %) vagy középfokú nyelvvizsgálattal is (4 fő, 13 %). Román (2), francia (1) és ukrán (1) nyelven is beszél néhány válaszadó.

A kérdőív tanúsága szerint a hallgatók alapvetően hasznosnak ítélik meg a képzés tárgyait. A válaszadók egy harmada a *Játékos angol nyelvi foglalkozások 1-4.* (10 fő) órát emelte ki. A *Játékos* órák áttekintik azt a szókincset, amire a hallgatónak az óvodai angoloktatás során szüksége lehet. A második félévben az óvodában használható mondókák, dalok és mesék feldolgozása során a módszertan kerül előtérbe. A *Játékos angol nyelvi foglalkozások 3.* óra keretében a hallgatók csoportos óvodai hospitáláson vesznek részt. A hallgatók a gyakorló óvoda Katica csoportjában végeznek megfigyelést, ahol az óvodapedagógus rendszeresen tart angol nyelvi foglalkozásokat. A *Játékos angol nyelvi foglalkozások 4.* tantárgy keretében a hallgatók DVD-n rögzített órarészleteket néznek meg és elemeznek, majd a mikrotanítás jelleggel tantermi angol foglalkozást vezetnek. A gyakorlati munkát elméleti tudnivalók alapozzák meg. A *Játékos angol nyelvi foglalkozások 1-4.* tantárgyon kívül leggyakrabban a Kétnyelvűség elmélete és gyakorlata, Angol nyelvi előkészítő (3 válaszadó) és a Fonetika (2 válaszadó) szerepelt a hasznosnak ítélt órák között. Négy válaszadó (12 %) minden tárgyat hasznosnak ítélt. A továbbiakban arra kértem az adatközlőket, hogy jelezzék, mely tantárgyakat nem tartanak (illetve tartottak) fontosnak a képzés két éve során. A kevésbé hasznosnak tartott tárgyak között egyáltalán nem szerepelt adataim között a *Játékos angol nyelvi foglalkozások 1-4.*, míg *A kétnyelvűség elmélete és gyakorlata* háromszor fordult elő. A legtipikusabban a *Fonetika* tárgyat adták meg (5 fő), vagyis épp az a tárgyat, ami döntő fontosságú az angol nyelvtanítás során. Ennek a hallgatói attitűdnek többféle magyarázata lehet. Az egyik, hogy a fonetika tananyag a

képzésben elsősorban elméleti tananyagként van jelen, kisebb arányban végeznek kiejtésfejlesztő gyakorlatokat, de az érdemjegyet nem befolyásolja a kiejtés. A másik lehetséges magyarázat, miszerint a hallgatók elfogadják saját akcentusukat, s úgy érzik, felnőttként már nem tudnak rajta lényegesen javítani. Pedig az óvodások artikulációs bázisa még nem szilárd, képes a hallott mintát reprodukálni, a rögződés a 15. életévig tart. A hallott beszéd, az elsődleges hallási elemzés rendkívül fontos minden nyelvtanuló számára. (A kritikus periódus és az akcentus összefüggéséről bővebben Kassai 1995, Pléh 2013).

A válaszadók több min egyharmada volt hosszabb ideig külföldön. A hosszabb külföldi tartózkodást tekintve elsőként a Plymouth Egyetem (Egyesült Királyság) jelenik meg, hiszen ez a főiskola Erasmus-partnere. Az angol egyetem népszerűségét jelzi, hogy öt hallgató (16 %) számolt be arról, hogy egy félévet itt töltött. A szóbeli beszélgetések során mindannyian arról számoltak be, hogy a plymouthi félév életük egyik legjobb és legizgalmasabb időszaka volt.

A célnyelvi országok közül az Egyesült Államok jelenik meg a válaszok között, ahol három hallgató dolgozott gyerektáborban vagy gyermekfelügyelőként családoknál. Az egyik válaszadó a főiskolai tanulmányai után az Egyesült Államokba költözött.

A külföldi tartózkodás során megjelent a Kar másik partnerintézménye, Észtországban a Tallini Egyetem (1 fő). A hosszabb távú, azaz legalább három hónapos külföldi tartózkodások a családdal is összefüggésben lehetnek. Két hallgató Romániában született és nőtt fel, egy hallgató

gyermekkorában családi okok miatt Svájcban tartózkodott huzamosabb ideig.

A jövőbeli tervekre adott válaszok között első helyen szerepel az angol nyelvvizsga megszerzése. A hallgatók körében szinte egyöntetű célnak tekinthetjük a nyelvi kompetenciák fejlesztését (idegen nyelvi beszédértés, hallás utáni értés [CD, rádió, TV], beszédképesség, szókinccs, célnyelvi kultúra ismerete [civilizáció, országismeret], írott szöveg értése, írott szöveg alkotása, kommunikációs szándékok megértése és kifejezése, spontán beszéd, kiejtés).

A válaszadók közül többen gondolkodnak továbbtanuláson, újabb BA vagy MA képzésre szeretnének jelentkezni, pl. gyógypedagógia vagy pszichológia szakra.

A tanulás mellett a másik terv a külföldi munkavállalás. Célországként megjelenik az Egyesült Királyság (10 válaszadó, 32%), valamint Görögország, Olaszország, Svájc, USA, Mexikó (egy-egy válaszadó). A válaszok között elsősorban pedagógusi munka jelenik meg, de többen képzettségüktől eltérő munkát is szívesen vállalnának. A hallgatók jövőbeli terveinek igen széles spektrumát láttuk: nyelvtanulásra, újabb diploma megszerzésére és külföldi munkavállalásra is többen gondolnak.

A hallgatók közül minden évfolyamban vannak olyanok, akik azért jelentkeztek a Korai idegen nyelv programba, mert tetszik nekik a játékos módszer, illetve ők maguk is szeretnének angol nyelvi foglalkozásokat vezetni az óvodában. Többen úgy ítélték meg, hogy a korai idegennyelv-tanítás jó pénzkereseti lehetőség és könnyebben el fognak tudni helyezkedni. A válaszadók egy része a nyelvtanulás fontosságát hangsúlyozza

(„Nyelvtudás nélkül nem lehet boldogulni”) vagy a saját angoltudását szeretné szinten tartani.

Végezetül a válaszadókat arra kértük, fogalmazzák meg javaslataikat a főiskola számára. Az válaszok felében (15 fő) megjelenik az az igény, hogy még több óvodai gyakorlaton vehessenek részt. Ezen kívül több beszédgyakorlatot (2 fő) több videót (1 fő) szeretnének. Egy válaszadó szívesen látogatna meg más óvodákat is további tapasztalatszerzés céljából.

5. Összegzés

A *Korai idegen nyelv* program hallgatói közötti felfedezhetünk egy közös érdeklődési pontot, ami a nyelvtanulás. Általában középfokú nyelvtudással rendelkezők jelentkeznek a programba, ám nyelvtudásukat folyamatosan fejleszteni kívánják (*life long learning*).

A nyelvtanulás iránti érdeklődés mindig összefüggésben van az utazásra, más kultúrák megismerésére való hajlandósággal. Ezt az összefüggést jelzi, az 5 Erasmus ösztöndíj (10 %), amellyel Észtországba és Angliába jutottak el a hallgatók. Emellett amerikai gyerektáborokban dolgoznak, miközben egyre alaposabban megismerik a célnyelvi országok mindennapi életét.

A program lehetséges módosítása kapcsán első helyen a gyakorlati képzés további növelését szorgalmazzák. Például több óvodai egyéni vagy csoportos hospitálást látnának szívesen, de akár ellátogatnának angol nyelvi foglalkozásokra a megye óvodáiba.

Társadalmunk felsőoktatással szemben megfogalmazott igényei között kiemelten szerepel a gyors elhelyezkedésre

és a biztos megélhetésre való törekvés (Kiss 2011: 83). A kérdéseinkre válaszoló végzett hallgatók nem ezzel a végzettséggel helyezkedtek el, de mindenképp előnyként tekintenek rá.

Felhasznált irodalom

- A nemzeti idegennyelv-oktatásfejlesztésének stratégiája az általános iskolától a diplomáig. Fehér könyv 2012 – 2018. In: <http://www.kormany.hu/download/c/51/c0000/idegennyelv-oktat.> (letöltés: 2013. augusztus 8.
- Az Oktatási Minisztérium közértávú közoktatás-fejlesztési stratégiája (2004). Budapest. In: www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/om_kozeptavu_kozoktatas-fejlesztési_strategiaja_040506.pdf
- BAUER Nándorné (2000): A korai idegennyelv-oktatás didaktikai kérdései. Veszprém, Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet.
- BUDAI László (2010): Az anyanyelv változó szerepe az idegennyelv-oktatásban. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt.
- CANDELIER, Michael (2008): Nyelvek és kultúrák találkozása. Referenciakeret a nyelvek és kultúrák pluralisztikus megközelítéséhez. [Az Élő Nyelvek Európai Központja kutatási és fejlesztési jelentések sorozat. 2] Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. In: <http://ecml.opkm.hu/files/across.pdf>
- DORON, Helen (2010): A nyelv zenéje. Helen Doron Early English Országos Franchise Központ. Budapest, J.G.K.Kft.

- Europeans and their Languages. Report. Special Eurobarometer 386. In: http://ec.europa.eu/languages/languages-of-europe/eurobarometer-survey_hu.htm (letöltés: 2013.03.22.)
- European Union National Institutes For Culture. Piccolingo Campaign for Early Foreign Language Learning. In: www.eunic-brussels.eu/asp/dyn/detailed_1.asp?dyndoc_id=42
- GÁBRITY Eszter, „Hoćeš se igrati žmurke?” – „Igen, de most nem én leszek a hunyó.” Mindegy milyen nyelven játszunk. In: http://ujkep.net/200914/Hoces_se_igrati_zmurke?Igen_de_most_nem_en_lesz_ek (letöltés: 2013.08.08.)
- Idegen nyelvi és informatikai kompetenciák fejlesztése projekt. TÁMOP 2.1.2. In: www.tudasodajovod.hu
- JAROVINSZKIJ Alekszandr (1995): Korai szókinccs a gyermeknyelvben. In: Általános Nyelvészeti Tanulmányok, 18, 91–101. p.
- JÓZSA Krisztián–NIKOLOV Marianne (2005): Az angol és német nyelvi készségek fejlettségét befolyásoló tényezők. In: Magyar Pedagógia, 3, 307–337. p.
- KASSAI Ilona (1995): Pszicho-szociolingvisztikai jegyzetek az akcentusról. In: Általános Nyelvészeti Tanulmányok, 18, 103–115. p.
- KISS Paszkál (2011): Felsőfokú tanulmányok idői horizontja Bologna előtt: háttér, ütem és kilátások. In: BAUER Béla – SZABÓ Andrea (szerk.): Arctalan (?) nemzedék. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 83- 100. p.

- KOLOSZÁR Ibolya (2010): Az angol nyelv az óvodában. In: *Létünk*, 75-84. p.
- KORMOS Bea (2009): Érdekes már ovisként nyelvet tanulni In:<http://www.nyest.hu/hirek/erdemes-mar-oviskent-nyelvet-tanulni> (letöltés: 2013.03.11.)
- KOVÁCS Judit (2009): *A gyermek és az idegen nyelv*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.
- M. BATÁRI Ilona (2008): *A második nyelv elsajátításának folyamata*. In: VÁMOS Ágnes – KOVÁCS Judit (szerk.): *A két tanítási nyelvű oktatás elmélete és gyakorlata 2008-ban*. Jubileumi Tanulmánykötet. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.
- MUSZKA Gabriella (2013): *Az óvodás gyermek és az óvodai angoloktatás Debrecenben*. Hajdú-böszörmény, Kézirat.
- NAVRACSICS Judit (2004): *A kétnyelvű gyermek*. Veszprém, Veszprémi Egyetemi Kiadó.
- PLÉH Csaba (2013): *A természet és a lélek. Kritikus periódusok a nyelvelsajátításban* In: <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/termeszet-lelek-pleh/ch03s05.html> (letöltés: 2013.03.23.)
- TOMPAINÉ LŐCSEI Eszter (2004): *Heti kétszer angolfoglalkozás*. In: *Óvodai Nevelés*, 4, 125 p.
- UTASI Eszter (2004): *Az idegennyelv – egy híd az óvoda és iskola között*. In: *Óvodai Nevelés*, 3, 46-47. p.
- VARGA Melinda (2008): *Idegen nyelvek az óvodában*. In: *Óvodai Nevelés*, 6, 218 p.